MAKTABGACHA TA'LIM TARBIYALANUVCHILARNI MAKTAB BOSQICHIGA TAYYORLASHNING PSIXALOGIK PEDAGOGIK AHAMIYATI

Ismailova Dildora Abdujabbor qizi
Jizzax Davlat Pedagogika Unversiteti 3 - kurs talabasi
Sirdaryo viloyati Sardoba tumani 1-sonli DMTT da Katt guruh tarbiyachisi

Annotatsiya: *ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarini maktab bosqichiga tayyorlashning psixologik-pedagogik ahamiyati ko'rib chiqiladi. Maktabgacha ta'lim bolalarning psixologik, emotsional va ijtimoiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Maqolada psixologik tayyorgarlik, ijtimoiy ko'nikmalar, o'z-o'zini boshqarish, pedagogik yondashuvlar va o'yin orqali ta'limning ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, bolalarning individual xususiyatlarini inobatga olish va ta'lim jarayonida ota-onalar hamda pedagoglarning hamkorligining zarurligi ta'kidlanadi. Ushbu jarayon bolalarning kelajakdagi muvaffaqiyatli ta'lim olishlari va shaxs sifatida shakllanishlariga yordam beradi. Maqola, maktabgacha ta'limning ahamiyatini yoritib, ta'lim tizimida yangi yondashuvlar va metodlarni qo'llash zarurligini ko'rsatadi.*

Kalit so’zlar: *maktabgacha ta’lim, psixologik ahamiyat, tarbiyalanuvchilar, maktabga tayyorgarlik,pedagogika yondashuvlar,o’z-o’zini boshqarish,ota-*onalar va *pedagoglar hamkorligi, ta’lim jarayoni,shaxsiy rivojlanish,o’yin orqali ta’lim.*

Аннотация: *в данной статье рассматривается психолого-педагогическое значение подготовки дошкольников к школьному этапу. Дошкольное образование играет важную роль в психологическом, эмоциональном и социальном развитии детей. В статье анализируется важность психологической подготовки, социальных навыков, самоуправления, педагогических подходов и обучения через игру. Также подчеркивается необходимость учета индивидуальных особенностей детей и сотрудничества родителей и педагогов в образовательном процессе. Этот процесс помогает детям получить успешное образование в будущем и развиваться как личность. В статье подчеркивается важность дошкольного образования и показывается необходимость использования новых подходов и методов в системе образования.*

Ключевые слова: *дошкольное образование, психологическая значимость, воспитанники, подготовка к школе, педагогические подходы, самоконтроль, сотрудничество родителей и педагогов, учебный процесс, развитие личности, обучение через игры, лим.*

Abstract: *this article examines the psychological and pedagogical importance of preparing preschoolers for the school stage. Preschool education plays an important role in the psychological, emotional and social development of children. The article analyzes the importance of psychological preparation, social skills, self-management, pedagogical*

approaches and learning through play. It is also emphasized the necessity of taking into account the individual characteristics of children and the cooperation of parents and pedagogues in the educational process. This process helps children to get a successful education in the future and to develop as a person. The article highlights the importance of preschool education and shows the need to use new approaches and methods in the education system.

Key words: *preschool education, psychological significance, pupils, preparation for school, pedagogical approaches, self-management, cooperation of parents and teachers, educational process, personal development, education through games lim.*

Maktabgacha ta'lim — bolalarning ilk ta'lim va tarbiya oladigan muassasasi bo'lib, ularning psixologik, jismoniy va ijtimoiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Maktabga tayyorlash jarayoni esa, bolalarning keyingi ta'lim bosqichida muvaffaqiyatli bo'lishlarini ta'minlash uchun zarurdir. Bugungi kunda ta'lim tizimiga berilayotgan e'tibor kundan-kunga kuchaymoqda. Faqaqtgina ularning inshootlarigina yangilanib qolmasdan, balki ularning ichki muhitida ham tub burilishlar sodir bo'lmoqda. O'tgan davr mobaynida mamlakatimizda o'sib borayotgan avlodni sog'lom va har tomonlama yetuk voyaga yetkazish, ta'lim-tarbiya jarayoniga samarali ta'lim va tarbiya shakllari hamda usullarini joriy etishga qaratilgan maktabgacha ta'limning samarali tizimini tashkil etish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirildi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 29-dekabrdagi "2017-2021 yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-2707-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentyabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" PF-5198-sonli Farmoni, O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi 2019-yil-10 maydagi PQ-4312/3106- sonli qarori maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlarni o'z ichiga oladi. Ushbu hujjatlarda maktabgacha ta'lim tashkilotlarini tubdan isloh qilish, ularni zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlash, malakali pedagogolar bilan ta'minlash, innovatsiyalarni joriy etish vazifalari belgilab berilgan. Buning uchun maktabgacha ta'lim tashkilotlarida sog'lom psixologik muhitni ta'minlash, psixologik xizmat sohasini yo'lga qo'yish takomillashtirish muhim hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish uchun yaratilgan qulay shart-sharoitlar nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari sonini yanada oshirish va ular ko'rsatadigan xizmatlar turlarini kengaytirish uchun mustahkam poydevor bo'ldi. Shu bilan birga, olib borilgan tahlil, bolalarning maktabgacha ta'lim bilan qamrovini ta'minlash, maktabgacha ta'lim muassasalarini zamonaviy o'quv-metodik materiallar va badiiy adabiyotlar bilan to'ldirish, sohaga malakali pedagog va boshqaruv kadrlarini jalb qilish masalalarini hal etish zarurligini ko'rsatmoqda. Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, bolalarning sifatli maktabgacha ta'limdan teng foydalanishini ta'minlash, maktabgacha ta'lim xizmatlarining nodavlat sektorini rivojlantirish maqsadida, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 30-sentabrdagi

"Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3955-son qaroriga muvofiq:

- maktabgacha ta'lim sohasidagi normativ-huquqiy hazani yanada takomillashtirish
- maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratish
- bolalarning sifatli maktabgacha ta'lim bilan qamrovini oshirish, undan teng foydalanish imkoniyatlarini ta'minlash, mazkur sohada davlat-xususiy sherikligini rivojlantirish
- maktabgacha ta'lim tizimiga innovatsiyalarni, ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish
- maktabgacha ta'limni boshqarish tizimini takomillashtirish, maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini moliyalashtirish shaffofligi va samaradorligini ta'minlash.

Bugungi kunda ta'lim tizimiga berilayotgan e'tibor kundan-kunga kuchaymoqda. Faqaqtgina ularning inshootlarigina yangilanib qolmasdan, balki ularning ichki muhitida ham tub burilishlar sodir bo'lmoqda. O'tgan davr mobaynida mamlakatimizda o'sib borayotgan avlodni sog'lom va har tomonlama yetuk voyaga yetkazish, ta'lim-tarbiya jarayoniga samarali ta'lim va tarbiya shakllari hamda usullarini joriy etishga qaratilgan maktabgacha ta'limning samarali tizimini tashkil etish bo'yicha keng ko'lamli ishlar amalga oshirildi. Xususan, **O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 29-dekabrdagi "2017-2021** yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PQ-2707-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentyabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" PF-5198-sonli Farmoni, O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risidagi **2019-yil-10 maydagi PQ-4312/3106- sonli** qarori maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlarni o'z ichiga oladi. Ushbu hujjatlarda maktabgacha ta'lim tashkilotlarini tubdan isloh qilish, ularni zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlash, malakali pedagogolar bilan ta'minlash, innovatsiyalarni joriy etish vazifalari belgilab berilgan. Buning uchun maktabgacha ta'lim tashkilotlarida sog'lom psixologik muhitni ta'minlash, psixologik xizmat sohasini yo'lga qo'yish takomillashtirish muhim hisoblanadi. Maktabgacha ta'lim sohasida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish uchun yaratilgan qulay shart-sharoitlar nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari sonini yanada oshirish va ular ko'rsatadigan xizmatlar turlarini kengaytirish uchun mustahkam poydevor bo'ldi. Shu bilan birga, olib borilgan tahlil, bolalarning maktabgacha ta'lim bilan qamrovini ta'minlash, maktabgacha ta'lim muassasalarini zamonaviy o'quv-metodik materiallar va badiiy adabiyotlar bilan to'ldirish, sohaga malakali pedagog va boshqaruv kadrlarini jalb qilish masalalarini hal etish zarurligini ko'rsatmoqda. Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish, bolalarning sifatli maktabgacha ta'limdan teng foydalanishini ta'minlash, maktabgacha ta'lim xizmatlarining nodavlat sektorini rivojlantirish maqsadida, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining **2018-yil 30-sentabrdagi** "Maktabgacha ta'lim

tizimini boshqarishni takomillashtirish chora- tadbirlari to'g'risida"gi **PQ-3955-son** qaroriga muvofiq: maktabgacha ta'lim sohasidagi normativ-huquqiy hazani yanada takomillashtirish, maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratish, bolalarning sifatli maktabgacha ta'lim bilan qamrovini oshirish, undan teng foydalanish imkoniyatlarini ta'minlash, mazkur sohada davlat-xususiy sherikligini rivojlantirish, maktabgacha ta'lim tizimiga innovatsiyalarni, ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish,maktabgacha ta'limni boshqarish tizimini takomillashtirish, maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini moliyalashtirish shaffofligi va samaradorligini ta'minlash.

Maktabga borish bolalarning hayotida juda katta voqeadir. Maktab hayoti bolalarga yangi bir dunyoni ochib beradi. Maktab davrida bolalarning asosiy faoliyatlari o‘zgaradi. Endi bolalarning asosiy faoliyatlari, vazifasi va ijtimoiy burchi o‘qish bo‘lib qoladi. 6-7 yoshli bolalar uchun yangi faoliyat bo‘lgan o‘qish ulardan yangi sifat, xususiyatlarga ega bo‘lishlarini talab etadi. O‘qish faoliyati uchun bolalarda barqaror diqqat, o‘tkir zehn, mustaqillik, ishchanlik va batartiblik xislatlari bo‘lishi kerak. Maktabgacha ta’lim tashkilotidan maktabga o‘tishlari natijasida kattalar bilan bo‘lgan munosabatlarida ham birmuncha o‘zgarish yuz beradi. Bolalarning maktabga o‘tishlari, ularning kichik, o‘rta va katta guruhlardan maktabgacha tayyorlov guruhiga o‘tishlariga qaraganda murakkab bosqichdir. Shuni ham nazarda tutish kerakki, bola maktabga o‘tishi bilan uning ijtimoiy holatida ham o‘zgarish ro‘y beradi. Chunonchi maktab yoshiga yaqinlashgan bolalar maktabgacha ta’lim tashkilotida **"katta"** deb hisoblanar edilar. Maktabga o‘tgach, ular yana **«eng kichkinalar»** qatoriga tushib qoladilar. Bolalarning maktabga o‘tishlari bilan yuzaga keladigan ana shunday jiddiy o‘zgarishlarni nazarda tutib, ularni maktabdagi yangi hayotra har tomonlama tayyorlash kerak. Maktabgacha ta’lim tashkilotining asosiy vazifalaridan biri bolalarga har tomonlama tarbiya berish, ularni maktab ta’limiga sifatli tayyorlashdan iboratdir. Bu esa o‘z navbatida maktabdagi o‘qitish ishlari bilan maktabgacha ta’lim tashkilotidagi ta’lim-tarbiya ishlari o‘ttasida ma’lum izchillik bo‘lishini talab qiladi. Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarni maktab bosqichiga tayyorlashning psixologik va pedagogik ahamiyati bir qator muhim jihatlarni o'z ichiga oladi:

Psixologik Ahamiyati

1. Emotsional rivojlanish: maktabgacha yoshdagi bolalar o'z his-tuyg'ularini boshqarishni o'rganadilar, bu esa ularning maktabda ijtimoiy munosabatlarini yaxshilaydi.

2. O'z-o'zini anglash: bolalar o'z qobiliyatlari va cheklovlarini tushunish orqali o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradilar.

3. Stressga chidamlilik: maktabga tayyorgarlik jarayonida bolalar yangi muhitga moslashishni o'rganadilar, bu esa stressga chidamlilikni oshiradi.

4. Ijtimoiy ko'nikmalar: bolalar guruhda ishlash, do'stlar bilan muloqot qilish va ijtimoiy qoidalarni o'rganish orqali ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Pedagogik Ahamiyati

1. Ta'lim jarayoniga tayyorgarlik: maktabgacha ta'lim jarayoni bolalarga asosiy bilim va ko'nikmalarni berish orqali maktabda muvaffaqiyatli o'qishlari uchun tayyorgarlik ko'radi.

2. Mantiqiy fikrlashni rivojlantirish: o'yinlar va faoliyatlar orqali bolalar mantiqiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini o'zlashtiradilar.

3. O'qishga bo'lgan qiziqishni oshirish: maktabgacha ta'lim jarayoni bolalarda o'qishga qiziqishni uyg'otadi, bu esa ularning kelajakdagi muvaffaqiyatlariga ta'sir qiladi.

4. Individual yondashuv: har bir bolaning individual ehtiyojlariga mos ravishda ta'lim berish, ularning shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi.

5. Ota-onalar bilan hamkorlik: ota-onalar bilan samarali aloqa va hamkorlik maktabgacha ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi. Maktabgacha ta'lim tarbiyalanuvchilarni maktab bosqichiga tayyorlash psixologik va pedagogik jihatdan muhimdir, chunki bu jarayon bolalarning kelajakdagi muvaffaqiyatli ta'lim olishi, ijtimoiy hayotga moslashishi va shaxs sifatida rivojlanishi uchun asos yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Maktabgacha ta'lim tizimida zamonaviy psixologik xizmat ko'rsatishning o'ziga xos mexanizmlari. Isroilova.N.A

2. Bolalarning maktab ta’limiga tayyorlashning psixologik jihatlari. Gavxar Imindjanovna Shodiyeva